فصلنامه توسعه اجتماعی (توسعه انسانی سابق)، دوره ۲۰، شماره ۱، پاییز ۱۴۰۴، صفحات ۵۸-۳۹

لرستان درکشاکش آسیب‌ها: شناسایی و اولویت‌بندی مسائل اجتماعی

دکتر جعفر هزارجریبی دستکی[۱]، الهام مرادی‌نژاد[۲]

تاریخ وصول: ۱۴۰۳/۱۱/۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱/۱۸

چکیده:

امروزه، هیچ جامعه‌ای در جهان از آسیب‌های اجتماعی مصون نیست. با توجه به تنوع و گستردگی این آسیب‌ها، اولویت‌بندی آن‌ها بر اساس شرایط و نیازهای هر جامعه، به ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای دستیابی به توسعه‌ی فرهنگی و اجتماعی پایدار تبدیل شده است. پژوهش حاضر، با هدف شناسایی و اولویت‌بندی آسیب‌های اجتماعی استان لرستان انجام شده است. در پژوهش حاضر، از روش کیفی با رویکرد تکنیک دلفی برای شناسایی و اولویت‌بندی مسائل اجتماعی استان لرستان استفاده شده است. نمونه آماری پژوهش شامل ۳۰ نفر از مطلعین کلیدی در حوزه مسائل اجتماعی بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی انتخاب شدند. داده‌ها از طریق پرسشنامه‌های دلفی جمع‌آوری شده و با استفاده از روش‌های تحلیل کیفی نظیر تحلیل محتوا و اجماع نظرات خبرگان، تحلیل و اولویت‌بندی شدند. بر اساس یافته‌های پژوهش، ۱۰ مسئله اولویت‌دار اجتماعی در استان لرستان به ترتیب زیر مشخص شده است: ۱. فقر، ۲. بیکاری گسترده، ۳. اعتیاد به مواد مخدر، ۴. تورم و کاهش قدرت خرید مردم، ۵. خودکشی، ۶. فساد اداری، ۷. مدارای اجتماعی پایین، ۸. احساس تبعیض و بی‌عدالتی، ۹. افزایش آمار زنان سرپرست خانوار، و ۱۰. نزاع‌های فردی و جمعی. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مسائل اجتماعی، نه تنها به دلیل ضعف‌های ساختاری و اقتصادی در استان لرستان تشدید شده‌اند، بلکه مسائل فرهنگی، اجتماعی و سیاسی به‌ویژه ناکارامدی سیستم اداری نیز بر پیچیدگی این مسائل افزوده‌اند که این امر توسعه‌نیافتگی جامعه را با چالش‌های جدی‌تری مواجه خواهد کرد.

مفاهیم کلیدی: *استان لرستان، آسیب اجتماعی، برساخت‌گرایی اجتماعی، تکنیک دلفی*

---

[۱] استاد گروه رفاه و تعاون اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
hezarjaribi@atu.ac.ir

[۲] دانشجو دکتری رفاه اجتماعی و تعاون اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران
elmong2013@gmail.com

مقدمه و بیان مسأله

آسیب اجتماعی در تعاریف رایج جامعه‌شناسی به‌عنوان عدم تعادل در ساختار جامعه (*Shoa'a Kazemi & Momeni Javid, 2012*)، تعارض با ارزش‌های شمار قابل توجهی از مردم (*Robington & Weinberg, 2022*)، عمومی بودن (*Abdollahy, 2011; Mills, 2010*)، دشوار و جدی بودن مسئله (*Moeidfar, 2019*) و امکان تغییر (*Lozik, 2019*) تعریف شده است.

وضعیت آسیب‌ها و ارتباط‌شان با نابرابری‌های اجتماعی همچون چرخه‌ای است که هر کدام به آسیب جدید و در سطوح مختلف منجر به رشد تضادهای اجتماعی، کاهش همبستگی اجتماعی و در نهایت ناپایداری یک جامعه خواهند شد (*Mayangwa & Ozodik, 2012; Hosseinia & et. al, 2025*). بر این اساس، شناخت آسیب‌ها می‌تواند مسیر حرکت جامعه را به سوی ترقی و تعامل هموار سازد (*Aborisade & Obileye, 2020; Jahani Dolatabad & et. al, 2025*). استان لرستان به‌عنوان یکی از استان‌های غربی ایران، با چالش‌های اقتصادی و اجتماعی جدی مواجه است. آمارهای مرتبط با وضعیت شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی در استان لرستان، نشان از وضعیت اقتصادی و اجتماعی نامطلوب این منطقه دارد.

طبق گزارش مرکز آمار ایران (۱۴۰۲)، استان لرستان با ۱۲.۴ درصد بیکاری، دومین استان بیکار در بین استان‌های کشور است. بر اساس گزارش سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان لرستان از سال ۱۳۷۵ تا سال ۱۳۹۹، به استثنای سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴، استان لرستان رتبه ۱ و ۲ کشور را در مورد بیکاری داشته است (*Report on the Organization and Planning Management of Lorestan Province, 2024*). در این استان، به دلیل شرایط نامناسب اقتصادی، مشاغل پرخطری همچون شوتی‌گری (*Naghdi & et. al, 2024*)، شکل‌گیری پدیده تکدی‌گری زنان در شهر خرم‌آباد (*Ghasemi Nejad & Bahrami, 2024*)، مهاجرت تحصیل‌کردگان و کارگران، و گسترش زندگی کارگری در کلان‌شهرها از جمله تهران و البرز (*Tarkarani, 2024*) بازتولید شده‌اند. همچنین، آسیب‌های نوپدیدی مانند کارگران زن میدانی در شهرستان نورآباد لرستان (*Ahmadpour Taj AMIR, 2023*)، روسپی‌گری (*Bagheri & et. al, 2021*)، و کودکان کار (*Roshanpour & et. al, 2021*) نیز در این استان مشاهده می‌شوند. بسترهای ضعیف اقتصادی و اجتماعی در لرستان سبب شده‌اند که هر یک از این آسیب‌ها زمینه را برای بروز و گسترش آسیب‌های جدیدتر فراهم آورند و چرخه‌ی معیوبی از معضلات اجتماعی را ایجاد کنند که خروج از آن به سادگی میسر

نباشد. به‌عنوان نمونه، بیکاری بر گرایش به اعتیاد تأثیر دارد (*Dargahi & Beyranvand, 2020*)، رشد خشونت خانگی با بیکاری مرتبط است (*Bahrami & Sharifi, 2022*)، مؤلفه‌های اقتصادی مانند وضعیت اشتغال و بیکاری با رشد جرم سرقت در لرستان ارتباط دارند (*Masoudi Rad & et. al, 2020*)، و بیکاری به‌عنوان مهم‌ترین معضل اجتماعی استان لرستان شناخته می‌شود (*Shahin & Hagh Nadri, 2016*)، این نتایج؛ همگی نشان‌دهنده آن هستند که بسترهای اقتصادی ـ اجتماعی ضعیف و کم‌توجهی دولت، نقش مهمی در شکل‌گیری و تداوم این آسیب‌ها ایفا می‌کنند. علاوه بر این، مطالعات انجام شده در حوزه آسیب‌های اجتماعی، نشان می‌دهند؛ جامعه لرستان در دو دهه گذشته با گستردگی، رواج و تعدد فزاینده‌ای از آسیب‌ها و مسائل اجتماعی مواجه شده است. این پژوهش‌ها حاکی از آنند که مسائلی نظیر بیکاری، اعتیاد، قانون‌گریزی، فقر اقتصادی، بی‌تفاوتی اجتماعی، حاشیه‌نشینی و افزایش جرائم در استان لرستان روندی رو به رشد داشته‌اند.

پیشینه پژوهش

الف) تحقیقات داخلی

به‌عنوان نمونه ترکارانی (۱۴۰۳)، در پژوهشی با عنوان: واکاوی مهم‌ترین مسائل اجتماعی شهر خرم‌آباد با محوریت خانواده؛ به این نتیجه رسید که مشکلات اقتصادی (فقر و بیکاری)، در سطح زیربنایی و مشکلات فرهنگی در سطح بالاتر باعث بروز آسیب‌های اجتماعی از جمله طلاق و خشونت علیه زنان شده است.

حق‌ندری و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان: اولویت‌بندی آسیب‌های اجتماعی در شهر خرم‌آباد؛ تفسیر دیدگاه صاحب‌نظران؛ به این نتیجه رسیدند که مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی در شهر خرم‌آباد عبارتند از: ۱. بیکاری؛ ۲. فقر اقتصادی؛ ۳. بی‌تفاوتی اجتماعی؛ ۴. فقدان قانون و قانون‌گریزی؛ ۵. اعتیاد؛ ۶. ناهنجاری‌های جنسی؛ ۷. حاشیه‌نشینی؛ ۸. بحران هویت؛ ۹. فقر فرهنگی.

حیدربانی (۱۴۰۰)، در مقاله‌ای با عنوان: شناسایی و اولویت‌بندی آسیب‌های اجتماعی با ارائه مدل مفهومی پیشگیری در شهر خرم‌آباد؛ به این نتیجه رسید که بیکاری، ناهنجاری‌های جنسی، فقدان قانون و قانون‌گریزی، نابرابری اجتماعی، بحران هویتی، طایفه‌گرایی، سرقت، بی‌تفاوتی اجتماعی، فقر اقتصادی، فقر فرهنگی و بزهکاری مهم‌ترین مسائل اجتماعی هستند و از بین همه عوامل، اعتیاد با بار عاملی ۸۹ درصد قوی‌ترین آسیب اجتماعی و بزهکاری با بار عاملی ۲۳ درصد ضعیف‌ترین آسیب اجتماعی در شهر خرم‌آباد شناسایی شدند.

اسماعیل‌زاده و زرندی (۱۴۰۱)، در پژوهشی با عنوان: مطالعه‌ای جامعه‌شناختی درباره وضعیت آسیب‌های اجتماعی شهرستان خرم‌آباد؛ به این نتیجه رسیدند که بیکاری و عدم اشتغال، فقر مالی، طلاق، سوء مصرف مواد مخدر صنعتی، دوستی‌های بدون مرز و ضابطه در شبکه‌های مجازی، تکدی‌گری (گدایی)، فایل‌های مبتذل و در دسترس عموم کاربران در شبکه‌های مجازی، اعتیاد اینترنتی و ... مهم‌ترین اولویت‌های آسیب‌های اجتماعی هستند.

پورغالی و مهدوی نصر (۱۳۸۹)، در پژوهشی با عنوان: بررسی رابطه بین تغییرات اجتماعی و فرهنگی و تغییرات میزان آسیب‌های اجتماعی در استان لرستان؛ به این نتیجه رسید در دهه ۸۰ همزمان با تغییرات فرهنگی و اجتماعی، استان لرستان با افزایش جرائم مواجه بوده است.

ب) تحقیقات خارجی

Ashraf Wani (2020)، در مقاله‌ای تحت عنوان: مسائل اجتماعی جامعه مدرن، یک چالش بزرگ در هند؛ به بررسی اولویت‌بندی مسائل اجتماعی در این کشور پرداخت و به ترتیب، فقر، فساد، بیکاری، اعتیاد به مواد مخدر و فقدان امکانات بهداشت و درمان را به‌عنوان مهم‌ترین مسائل اجتماعی در جامعه هند شناسایی کرد.

Fahd & et. al (2021)، در مطالعه‌ای با عنوان: مروری بر مشکلات اجتماعی در جهان؛ با استفاده از تحلیل ثانویه مطالعات انجام شده، به اولویت‌بندی مسائل اجتماعی در سطح جهانی پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که مهم‌ترین مسائل اجتماعی در جهان شامل کار کودکان، ازدواج کودکان، سوء مصرف مواد مخدر، فقر، نابرابری جنسیتی، جنگ و اغتشاشات سیاسی، بحران غذایی، گرم شدن کره زمین، تنوع زیستی و اختلالات ناشی از مصرف الکل هستند.

علاوه بر این، *Baidy & Gao (2024)* در کتابی به نام: مشکلات اجتماعی جهانی زمان ما؛ به بررسی مشکلات اجتماعی پرداخته و مسائلی همچون فقر، بیکاری، نابرابری، فساد اداری، نژادپرستی، کودک‌آزاری، سوء تغذیه، جرم و جنایت، تبعیض جنسیتی، رهبری مخرب، جنگ و درگیری‌های مسلحانه، نابرابری در مراقبت‌های بهداشتی، سوء مصرف الکل، مهاجرت و پناهندگی، تغییرات آب و هوایی و تهدیدات زیست‌محیطی را از جمله چالش‌های اجتماعی مهم معرفی کرده‌اند.

تنوع و گستردگی مفاهیم و مصادیق مشکلات اجتماعی، هر گونه اقدام به منظور کنترل، پیشگیری و یا کاهش آن‌ها را در جهت بهبود سلامت جامعه موکول به اولویت‌بندی آن‌ها

می‌کند؛ زیرا معمولاً منابع اختصاص داده شده به حل مشکلات اجتماعی اعم از منابع مالی، نیروی انسانی و سایر منابع، محدودتر از طیف گسترده مشکلات اجتماعی است. علاوه بر این، برخی افراد یا گروه‌های اجتماعی بیش از سایر گروه‌ها و افراد در معرض پیامدها و آثار سوء مشکلات اجتماعی هستند (*Rafiee & et. al, 2009*). به همین جهت در هر جامعه‌ای شناسایی مسائل اجتماعی و اولویت‌بندی آن‌ها به علت هم‌افزایی انواع مسائل با یکدیگر و آثار و پیامدهایی که در جامعه دارند دارای ضرورت است (*Kamarbeigi & Faizollahi, 2020*).

هدف از پژوهش حاضر، احصاء و شناسایی مهم‌ترین مسائل و آسیب‌های اجتماعی استان لرستان و تعیین اولویت‌بندی آن‌هاست. سؤال پژوهش حاضر عبارت است از: مهم‌ترین مسائل و آسیب‌های اجتماعی استان لرستان کدامند؟ کدام یک از مسائل و آسیب‌های اجتماعی، اولویت بیشتری جهت رسیدگی و کنترل دارند؟

مسئله اجتماعی به‌عنوان یک مفهوم، بحث‌های زیادی را از سوی دانشمندان کلاسیک تا دانشمندان معاصر در داخل و خارج از حوزه علوم اجتماعی به خود جلب کرده است. اساس این استدلال حول این محور است که چه چیزی باید یک مسئله اجتماعی باشد و چه چیزی نباید. در این زمینه برخی استدلال کردند که ماهیت آن ذهنی است، در حالی که برخی دیگر از عینی بودن آن به‌عنوان یک کل حمایت می‌کنند (*Itzen & et. al, 2014*). اگر بخواهیم ویژگی‌های عمده مسئله اجتماعی را از نظر میلز بیان کنیم، می‌توانیم بگوییم که مسئله اجتماعی به آن نحوه از فکر، احساس و عمل در جامعه گفته می‌شود که: ۱. منشأ ساختاری داشته باشد، یعنی برای افراد با نوعی الزام و اجبار همراه باشد؛ ۲. عام باشد، یعنی نزد تعداد قابل توجهی از اعضای جامعه بروز و شیوع یافته باشد؛ ۳. تهدیدآمیز باشد، یعنی وجود آن تهدیدی را متوجه نظام ارزشی جامعه کند و بیشتر اعضای جامعه نیز به این تهدید آگاهی یافته باشند.؛۴. راه حل ساختاری و جامعه‌ای داشته باشد، یعنی با انجام تغییرات نهادی بتوان تهدیدات آن را تحت کنترل درآورد (*Akbari & Yousefi, 2011*). در کنار این عوامل در مطالعه مسائل اجتماعی توجه به زمان و جامعه‌ای که مسائل اجتماعی آن مدنظر است، حائز اهمیت است. ما همیشه باید بپرسیم که کدام ساختار اجتماعی، چه نتایجی برای ایجاد یا تعدیل مسائل اجتماعی دارد (*Lopata & Levy, 2003*).

در پژوهش حاضر، مسئله اجتماعی به وضعیت یا موقعیتی اشاره دارد که متخصصان و خبرگان (اعضای دلفی) با توجه به توافق بین‌الذهنی به پیامدها و نتایجی که بر زندگی عموم جامعه دارد آن وضعیت را به‌عنوان مسئله اجتماعی تعریف می‌کنند. با توجه به این وضعیت

رویکرد نظری اتخاذ شده در پژوهش حاضر، دیدگاه برساخت‌گرایی اجتماعی می‌باشد. برساخت‌گرایی رویکردی است که ریشه در علوم اجتماعی دارد و نگاهی برساخت‌گرایانه به جهان اجتماعی دارد. بدین معنی که تمامی دانش و پدیده‌های انسانی را اموری برساخته می‌داند که این برساختگی در جریان کنش متقابل بین‌الذهنی شکل می‌گیرد (*Ran, 2013*). رسیدن به تعریف واحدی از برساخت‌گرایی اجتماعی عملاً ممکن نیست. اما با کمی تسامح می‌توان گفت این رویکرد پیش‌فرض‌هایی چون موضع‌گیری انتقادی در برابر دانش بدیهی تلقی شده، منش خاص تاریخی و فرهنگی، اهمیت فرایندهای اجتماعی در حفظ و استمرار دانش و ملازمت دانش با کنش اجتماعی را می‌پذیرد (*Bar, 2015*). یکی از اولین آثار مهم در حوزه برساخت‌گرایی کتابی تحت عنوان: "ساخت اجتماعی واقعیت" نوشته برگر و لاکمن است. از دید برگر و لاکمن جامعه دارای موجودیت عینی است، به همان معنایی که دورکیم می‌گوید حقایق اجتماعی را به منزله اشیا تلقی کنید اما این موجودیت عینی در ثر فعالیتی که مبین معنای ذهنی است شکل می‌گیرد (*Berger and Luckman, 1996*). تأکید اصلی رویکرد برساخت‌گرایی اجتماعی بر فهم و کشف معنا در فرایند اجتماعی و به رسمیت شناخته شدن درک‌ها و معانی، کنش‌ها، سنن، فرهنگ‌ها، رفتارها و نگرش‌های گوناگون و گاهی متضاد است، بنابراین در این دیدگاه امر مطلوب و ایده‌آل مدنظر نیست (*Naqibzadeh & Khoshkjan, 2013*).

بنابراین برساخت‌گرایی اجتماعی دارای چند ویژگی است:

نخست اینکه؛ رویکردهای سنتی پوزیتیویستی به دانش را که اساساً ماهیت بازتابی ندارند، رد می‌کند. دوم، برساخت‌گرایی اجتماعی، موضعی انتقادی در رابطه با مفروضات بدیهی در مورد جهان اجتماعی اتخاذ می‌کند که به‌عنوان تقویت‌کننده منافع گروه‌های اجتماعی مسلط دیده می‌شود. سوم؛ برساخت‌گرایان اجتماعی بر این باور هستند که نحوه درک ما از جهان محصول یک فرایند تاریخی تعامل و مذاکره بین گروه‌هایی از مردم است. چهارم، هدف تحقیق و پژوهش، تولید دانش ثابت و معتبر جهانی نیست؛ بلکه بازتعریف سازه‌های اجتماعی است که ذاتی فرد نیستند بلکه توسط گفتمان اجتماعی تولید می‌شوند (*Galbin, 2014*).

پژوهش حاضر، با تأکید بر رویکرد برساخت‌گرایی اجتماعی که بر فهم و معانی مشترک فرهنگی در مورد مسائل اجتماعی سعی دارد مسائل اجتماعی را بر اساس دیدگاه متخصصان و خبرگان مورد بررسی قرار دهد و در این راستا به جمع‌بندی در خصوص آسیب‌های اجتماعی استان لرستان دست یابد.

مرور مطالعات انجام شده، حاکی از گستردگی، رواج و تعدد آسیب‌ها و مسائل اجتماعی طی دو دهه گذشته در جامعه ایران و به تبع آن در استان لرستان به‌عنوان یکی از مناطق غربی و کمتر توسعه‌یافته در ایران دارد. گسترش آسیب‌های اجتماعی، تداوم و بازتولید آن‌ها به شیوه آسیب‌های نوپدید در استان لرستان ضرورت انجام پژوهش و مطالعه در این حوزه را دو چندان می‌کند. تاکنون چندین پژوهش در خصوص اولویت‌بندی مسائل اجتماعی در استان لرستان انجام شده است. جنبه نوآورانه پژوهش حاضر از آن جهت است که برخلاف پژوهش‌های انجام شده که میدان مطالعه آنان بر مرکز استان (شهر خرم‌آباد) تمرکز دارد، پژوهش حاضر با گستردگی میدان مطالعه، بر استان لرستان تمرکز دارد تا شناخت جامع‌تری از آسیب‌ها و مشکلات اجتماعی دست یابد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با روش کیفی و از نظر هدف، در حیطه مطالعات اکتشافی با استفاده از تکنیک دلفی انجام گرفته است. تکنیک دلفی یک فرایند تکرار برای جمع‌آوری و تلخیص آراء گروه متخصص است (*Vortman & et. al, 2021*). از تکنیک دلفی برای جمع‌آوری و تقطیع قضاوت‌های متخصصان با استفاده از مجموعه‌ای از پرسشنامه‌های با بازخورد استفاده می‌شود. پرسشنامه‌ها برای تمرکز بر مشکلات، فرصت‌ها، راه‌حل‌ها یا پیش‌بینی‌ها طراحی شده‌اند. هر پرسشنامه جدید بر اساس نتایج پرسشنامه قبلی ایجاد می‌شود و این فرآیند زمانی متوقف می‌شود که اشباع نظری حاصل شد، یا زمانی که اطلاعات کافی مبادله شد (*Hartman & Krahn, 2007*). در این روش، با هدف دستیابی به اجماع بین گروه و مطابق با مراحل تکنیک دلفی (*Grisham, 2009*)، از یک فرایند پرسشنامه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شده است. روش نمونه‌گیری، به صورت گلوله برفی می‌باشد؛ براین اساس برای دستیابی به نمونه مورد مطالعه، به استانداری لرستان (دفتر معاونت اجتماعی)، اداره کل بهزیستی استان (دفتر آسیب‌های اجتماعی)، دانشگاه لرستان و انجمن جامعه‌شناسی لرستان، به‌عنوان نماینده سازمان‌های مردم‌نهاد مراجعه و از آن‌ها خواسته شد افراد متخصص در حوزه آسیب اجتماعی را به محققان معرفی نمایند. بر اساس اطلاعاتی که در اختیار محققان قرار گرفت به تهیه فهرستی ۵۰ نفره از صاحب‌نظران حوزه آسیب‌ها و مسائل اجتماعی اقدام شد و نمونه‌ای ۴۰ نفری انتخاب که از این بین ۳۰ نفر حاضر به همکاری با محققان شدند. از جمله معیارهایی که برای انتخاب متخصصان وجود داشت عبارت بودند از: دارا بودن سوابق علمی و پژوهشی قابل اعتناء در حوزه آسیب‌های اجتماعی، سابقه فعالیت در سطح استانی در حوزه آسیب‌ها،

دارا بودن تخصص دانشگاهی در یکی از حوزه‌های مرتبط با موضوع مطالعه شامل آسیب‌های اجتماعی، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، حقوق و جرم‌شناسی و رشته‌های مرتبط. در مرحله بعد با استفاده از پرسش‌های باز پاسخ، قضاوت‌های خبرگان منتخب، گردآوری شده و پس از استخراج داده‌ها بر اساس نظرات خبرگان، پرسشنامه‌ای بسته پاسخ، طراحی و برای پاسخگویان ارسال گردید. در هر بار تکرار، بازخورد کنترل شده‌ای ارائه گردید که اعضا از نظرات همکاران ناشناس خود مطلع شوند. بازخوردها تحت عنوان محاسبه ضریب توافق یا اجماع خبرگان توسط پرسشنامه پالایش شده بسته پاسخ ارسال شد. بدین ترتیب، «گمنامی» و «بازخورد نظرات»، دو عنصر ضروری در روش دلفی رعایت شد.

در پرسشنامه دوم، معیارها و مسائل اجتماعی در قالب طیف پنج سطحی لیکرت در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار گرفت. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار *SPSS* تحلیل و اولویت‌بندی معیارها و مسائل اجتماعی استان لرستان با توضیحات لازم در اختیار مشارکت‌کنندگان گذاشته شد. در مجموع تعداد ۳۰ پرسشنامه استخراج و اطلاعات حاصل از پرسشنامه سوم نیز با کمک نرم‌افزار *SPSS* تحلیل و در نهایت اولویت‌بندی مسائل اجتماعی لرستان صورت گرفت؛ همچنین جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی، شامل محاسبه شاخص‌های مرکزی و پراکندگی و برای محاسبه میانگین رتبه مسائل و آسیب‌های اجتماعی از آزمون دابلیو کندال استفاده شد که به‌عنوان یک ضریب توافق، به سنجش میزان توافق رتبه‌ها در بین مشارکت‌کنندگان می‌پردازد. همچنین نتایج آزمون دابلیو کندال، به ما نشان می‌دهد که تفاوت در میانگین رتبه‌ها معنادار است یا خیر؟ و علاوه بر معناداری، رتبه‌بندی را نیز انجام می‌دهد.

پایایی و روایی

در پژوهش کیفی برای دستیابی به روایی و پایایی از روش‌های مختلفی بهره برده می‌شود. محققان در این پژوهش مطابق با معیارهای فلیک (۱۳۸۸)، برای دستیابی به اعتبار پژوهش اقدامات ذیل را انجام داده‌اند: ۱- نظارت متخصصان و مرور مطالعه خبرگان؛ ۲- توصیف ضخیم و غنی داده‌ها کدبندی داده‌ها و تطابق مجدد با متن مصاحبه‌ها؛ ۳- تطابق کدبندی‌ها با متن مصاحبه‌ها و بررسی مجدد آن‌ها توسط مصاحبه‌شوندگان. مطابق با معیارهای فلیک (۱۳۸۸)، محققان برای این‌که باورپذیری نتایج را افزایش دهند، سعی در تنوع و تکثر در انتخاب مشارکت‌کنندگان داشته‌اند تا نتایج به‌دست آمده از مصاحبه‌ها قابل

اعتماد باشد. همچنین در فرایند انجام پژوهش کدها و تفاسیر حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها با تفاسیر مشارکت‌کنندگان در پژوهش مورد مقایسه قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

به منظور اطلاع از نظرات متخصصین درارتباط با آسیب‌ها و مسائل اجتماعی استان لرستان، پرسشنامه در دو بخش جداگانه شامل: انتخاب معیارهای تعیین مسئله و نیز بخش شناسایی مسائل اجتماعی در اختیار اعضای دلفی قرار داده شد تا در مقابل هر معیار، اهمیت آن را در تعیین مسائل اجتماعی در قالب طیفی پنج سطحی از بسیار کم تا بسیار زیاد ارزش‌گذاری کنند. در ادامه بر اساس نمرات میانگین و آزمون فریدمن، رتبه‌بندی به عمل آمد و در نهایت براساس نظرخواهی از اعضای دلفی، ۷۰ مسئله و آسیب اجتماعی شناسایی شد که پس از محاسبه درصدها و نمرات میانگین، انتخاب در جدول ۱ نشان داده شده‌اند.

جدول ۱: مسائل اجتماعی مستخرج از مرحله اول (به ترتیب درصد از نظر پاسخگویان)

Table 1: *Social Issues Extracted From the First Stage (in Percentage Order According to Respondents*

ردیف	درصد	مسئله	ردیف	درصد	مسئله
Rank	*Percentage*	*Problem*	*Rank*	*Percentage*	*Problem*
۱	۶۸	اعتیاد به مواد مخدر	۲	۶۴	بیکاری گسترده
۳	۶۰	فقر و مسائل اقتصادی	۴	۴۱	خودکشی
۵	۴۰	خشونت خانگی	۶	۳۸	فساد اداری
۷	۳۶	حاشیه‌نشینی	۸	۳۵	تورم و کاهش قدرت خرید
۹	۳۳	تیراندازی	۱۰	۳۰	قتل و دگرکشی
۱۱	۲۸	ناامنی	۱۲	۲۵	کودک همسری
۱۳	۲۴	شیوع پدیده شوتی در بین جوانان	۱۴	۲۳	نامطلوب بودن سامان شهری
۱۵	۲۲	افزایش نرخ طلاق	۱۶	۲۱	ضعف گفتگو در خانواده
۱۷	۱۹	کودکان کار و خیابانی	۱۸	۱۸	سطح پایین مدارای اجتماعی
۱۹	۱۸	قانون‌گریزی	۲۰	۱۸	طایفه‌گرایی
۲۱	۱۷	طلاق عاطفی	۲۲	۱۶	اوباش‌گری
۲۳	۱۵	پارتی‌بازی	۲۴	۱۵	شیوع روابط غیر ازدواجی
۲۵	۱۴	افزایش زنان سرپرست خانوار	۲۶	۱۳	احساس تبعیض و بی‌عدالتی
۲۷	۱۳	فقدان امکانات گذران اوقات فراغت	۲۸	۱۱	آشفتگی کانون خانواده
۲۹	۱۱	رانت‌خواری	۳۰	۱۰	گران‌فروشی و عدم نظارت

ردیف	مسئله	درصد	ردیف	مسئله	درصد
Rank	*Problem*	*Percentage*	*Rank*	*Problem*	*Percentage*
۳۱	شیوع روابط فرازناشویی	۱۰	۳۲	افزایش سن ازدواج در بین جوانان	۹
۳۳	فرسایش سرمایه جتماعی	۹	۳۴	بی‌تفاوتی اجتماعی	۸
۳۵	افزایش سرقت	۸	۳۶	انحرافات جنسی	۸
۳۷	رشوه‌خواری و رشوه‌گیری	۸	۳۸	وندالیسم	۷
۳۹	کاهش احساس امنیت‌اجتماعی	۷	۴۰	مسکن و اجاره نشینی	۷
۴۱	کودکان بازمانده از تحصیل	۷	۴۲	ضعف اعتماد نهادی	۷
۴۳	بیکاری	۷	۴۴	نقض حقوق شهروندی	۷
۴۵	کلاهبرداری	۷	۴۶	افزایش فاصله طبقاتی	۷
۴۷	پایین بودن میزان نظم اجتماعی	۷	۴۸	کاهش احساس تعلق اجتماعی	۷
۴۹	تکدی‌گری	۷	۵۰	بزهکاری نوجوانان	۶
۵۱	اعتیاد به شبکه‌های مجازی	۶	۵۲	شیوع کشت خشخاش در روستاها	۶
۵۳	همباشی (ازدواج سفید)	۶	۵۴	میزان بالای تصادفات رانندگی	۵
۵۵	بی‌خانمانی و کارتن خوابی	۵	۵۶	بحران هویتی	۵
۵۷	مدگرایی	۴	۵۸	کودک‌آزاری	۴
۵۹	ناکارآمدی هنجارهای اجتماعی	۴	۶۰	فردگرایی منفی	۴
۶۱	فرار از منزل	۳	۶۲	مزاحمت‌های خیابانی	۳
۶۳	نسبی‌گرایی ارزشی	۲	۶۴	رقابت در مال اندوزی	۲
۶۵	افزایش صیغه موقت	۲	۶۶	بدحجابی	۲
۶۷	مهریه بالا	۲	۶۸	بی‌توجهی به سالمندان	۱
۶۹	ضعف جامعه مدنی	۱	۷۰	کودک‌ربایی	۱

سؤال اول این پژوهش این است که مهم‌ترین مسائل و آسیب‌های اجتماعی استان لرستان کدامند؟ همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، استان لرستان با آسیب‌ها و مسائل اجتماعی متعددی مواجه است. برای احصاء آسیب‌های اجتماعی معیارهای مختلفی در نظر گرفته شد. این معیارها شامل میزان شیوع، میزان استمرار، حساسیت مردم و افکار عمومی و فوریت اقدام برای حل شدن هستند. با توجه به معیارهای مورد نظر متخصصان ۷۰ آسیب اجتماعی اولویت‌دار از دیدگاه متخصصان شناسایی شدند که در جدول ۱ به ترتیب اولویت ذکر شده‌اند.

جدول ۲: نمره میانگین و رتبه مهم‌ترین مسائل اجتماعی در مرحله دوم

Table 2: *Average Score and Ranking of the Most Important Social Issues in the Second Stage*

رتبه	مسئله	میانگین	رتبه	مسئله	میانگین
Rank	*Problem*	*Average*	*Rank*	*Problem*	*Average*
۱	فقر و مسائل اقتصادی	۲۰/۷۰	۲	بیکاری گسترده	۹۰/۶۸
۳	اعتیاد به مواد مخدر	۴/۶۷	۴	تورم و کاهش قدرت خرید مردم	۰۵/۶۶
۵	خودکشی	۴۵/۶۰	۶	فساد اداری	۴۲/۵۸
۷	خشونت خانگی	۰۵/۵۷	۸	احساس تبعیض و بی‌عدالتی	۰۵/۵۵
۹	طایفه‌گرایی	۰۵/۵۴	۱۰	نزاع‌های فردی و جمعی (بین قومی)	۰۵/۵۲
۱۱	شیوع پدیده شوتی‌ها	۰۵/۴۶	۱۲	پایین بودن مدارای اجتماعی	۰۵/۴۵
۱۳	قتل و دگرکشی	۸۶/۴۴	۱۴	احساس تبعیض و بی‌عدالتی	۲۶/۴۲
۱۵	قانون‌گریزی	۰۵/۴۰	۱۶	کودک همسری	۰۵/۳۹
۱۷	مهاجرت درون و برون استانی	۶۷/۳۷	۱۸	روسپی‌گری و روابط نامشروع	۶۶/۳۶
۱۹	حاشیه‌نشینی و سکونت غیر رسمی	۰۲/۳۶	۲۰	رابطه گرایی (پارتی‌بازی)	۰۵/۳۵
۲۱	طلاق و بالا بودن نرخ رشد آن	۰۴/۳۴	۲۲	فرسایش سرمایه اجتماعی	۳۵/۳۳
۲۳	فقدان امکانات گذران اوقات فراغت	۶۰/۳۲	۲۴	وندالیسم	۳۲/۳۲
۲۵	تیراندازی	۰۹/۳۱	۲۶	ناامنی	۰۶/۳۱
۲۷	اعتیاد به شبکه‌های مجازی	۰۷/۳۰	۲۸	نامطلوب بودن سامان شهری	۰۶/۲۹
۲۹	افزایش تعداد زنان سرپرست خانوار	۰۴/۲۹	۳۰	شیوع کشت خشخاش در روستاها	۱۱/۲۸

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، انواعی از مسائل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بر اساس نظرات متخصصین در حوزه آسیب‌های اجتماعی در استان لرستان شناسایی شده‌اند در مرحله دوم، از بین مسائل احصاء شده، مسائل و آسیب‌های اجتماعی که دارای بالاترین میانگین هستند در جدول ۲ مشخص شده‌اند. این مسائل، حاصل ارزیابی و رتبه‌بندی در مرحله دوم دلفی توسط اعضای دلفی انتخاب شده‌اند که بر اساس نمرات میانگین و آزمون فریدمن از هر دوی معیارها و مسائل اجتماعی، طبق رتبه‌بندی به دست

آمده‌اند. این معیارها شامل میزان شیوع، میزان استمرار، حساسیت مردم و افکار عمومی و فوریت اقدام برای حل شدن هستند. بنابراین بر اساس معیارهای گفته شده و نمره میانگین و مطابق رتبه‌ها، ۳۰ مسئله اجتماعی مهم و دارای اولویت شناسایی شده است، که بیشترین توافق بر روی معضلات معیشتی و اقتصادی، بیکاری تحصیل‌کردگان، اعتیاد به مواد مخدر، خشونت‌های خانگی، اقدام به خودکشی در بین جوانان و ... می‌باشد.

جدول ۳: آمارهای مربوط به ۱۵ مسئله اجتماعی دارای اولویت، مرحله سوم

Table 3: *Statistics on 15 Priority Social Issues, Phase 3*

ردیف	مسئله	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر	میانگین کندال
Row	*Problem*	*Frequency*	*Mean*	*St. Deviation*	*Min.*	*Max.*	*Kendall Average*
۱	فقر و مسائل معیشتی	۳۰	۴.۱۲۴۱	۰/۴۵۱۲۰	۳.۱۲	۵.۰۰	۱۱/۲۰
۲	بیکاری گسترده	۳۰	۴.۱۱۴۵	۰/۴۶۵۲۲	۳.۰۰	۵.۰۰	۱۱.۰۲
۳	اعتیاد به مواد مخدر	۳۰	۳.۸۹۲۵	۰/۸۰۰۱۲	۲.۷۸	۵.۰۰	۱۰.۸۳
۴	تورم و کاهش قدرت خرید مردم	۳۰	۳.۸۱۲۵	۰/۷۳۷۹۸	۲.۶۵	۴.۸۹	۹.۹۵
۵	خودکشی	۳۰	۳.۷۱۴۵	۰/۷۵۳۸۸	۲.۶۰	۴.۷۸	۹.۴۵
۶	فساد اداری	۳۰	۳.۷۳۱۳	۰/۷۳۱۶۵	۲.۵۰	۴.۳۲	۸.۱۵
7	پایین بودن مدارای اجتماعی	۳۰	۳.۶۵۴۱	۰/۶۵.۷۲	۱.۷۵	۴.۷۵	۷.۳۵
۸	احساس تبعیض و بی‌عدالتی	۳۰	۳.۵۶۷۲	۰/۷۲۱۵۴	۲.۷۵	۴.۴۵	۶.۸۸
۹	افزایش آمار زنان سرپرست خانوار	۳۰	۳.۵۳۵۵	۰/۷۱۴۵۶	۲.۰۰	۵.۰۰	۵.۹۸
۱۰	نزاع‌های فردی و جمعی	۳۰	۳.۵۸۲۵	۰/۶۲۵۵۶	۲.۰۰	۵.۰۰	۵.۶۵
۱۱	شیوع پدیده	۳۰	۳.۵۶۳۵	۰/۷۲۴۶۷	۲.۷۵	۴.۸۷	۵.۶۰

ردیف	مسئله	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر	میانگین کندال
Row	*Problem*	*Frequency*	*Mean*	*St. Deviation*	*Min.*	*Max.*	*Kendall Average*
	شوتی						
۱۲	نامطلوب بودن سامان شهری	۳۰	۳.۵۰۵۷	۰/۶۹۴۷۸	۲.۰۰	۵.۰۰	۵.۵۵
۱۳	حاشیه‌نشینی	۳۰	۳.۴۱۷۸	۰/۷۲۱۶۵	۲.۰۰	۴.۹۸	۵.۵۳
۱۴	طایفه‌گرایی	۳۰	۳.۴۸۱۳	۰/۷۷۶۰	۲.۰۰	۴.۶۹	۵.۵۰
۱۵	قتل و دگرکشی	۳۰	۳.۴۶۱۵	۰/۶۴۷۳۱	۱.۰۰	۴.۸۵	۴.۹۷

در پاسخ به سؤال دوم، مبنی بر اینکه کدام دسته از مسائل و آسیب‌های اجتماعی در لرستان اولویت بیشتری جهت حل شدن دارند، بر اساس میانگین نمرات حاصل از پرسشنامه دوم، و بر اساس ۳ معیار برگزیده اعضای دلفی شامل: میزان اثرگذاری، پیامد، میزان استمرار و فوریت حل شدن، مهم‌ترین مسائل اجتماعی تعیین و اولویت‌بندی شدند. در این مرحله برای تعیین نهایی این گونه مسائل اجتماعی از آزمون کندال استفاده شد. نتایج حاصل از تلخیص، جمع‌بندی و رتبه‌بندی ۱۵ مسئله اول و در اولویت استان، جهت تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی بر اساس فوریت داشتن حل آن، به ترتیب اولویت عبارتند از: ۱. فقر و مسائل اقتصادی، ۲. بیکاری گسترده، ۳. اعتیاد به مواد مخدر، ۴. تورم و کاهش قدرت خرید مردم، ۵. خودکشی، ۶. فساد اداری، ۷. سطح پایین مدارای اجتماعی، ۸. احساس تبعیض و بی‌عدالتی، ۹. افزایش آمار زنان سرپرست خانوار، ۱۰. نزاع‌های فردی و جمعی، ۱۱. شیوع پدیده شوتی‌ها، ۱۲. نامطلوب بودن سامان شهری، ۱۳. حاشیه‌نشینی و اسکان غیر رسمی، ۱۴. طایفه‌گرایی، ۱۵. قتل و دگرکشی.

فقر و بیکاری گسترده همزمان با گسترش اقتصاد غیر رسمی ویژگی ساختار اقتصادی در جامعه لرستان است. اقتصاد غیر مولد که یکی از پایه‌های اساسی در توسعه‌یافتگی جوامع مختلف است، در ترکیب با دیگر ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، مولد آسیب‌های اجتماعی مهارنشدنی در این استان شده‌اند. ساختار اقتصادی و اجتماعی ضعیف در شرایطی که جامعه لرستان با تضعیف بنیان ایلی خود در مواجهه با مدرنیته‌ای آمرانه با تأخر ساختاری مواجه است و این شرایط به نوبه خود حامل آسیب‌های اجتماعی مختلف است (*Tarkarani, 2023*).

بحث و نتیجه‌گیری

استان لرستان سال‌هاست که با کمبودهای توسعه‌ای و چالش‌های عمیق عدالت و پیشرفت مواجه است. علیرغم وجود پتانسیل‌های فراوان، این استان در مسیر توسعه به جایگاه مطلوب نرسیده است. داده‌های مربوط به فقر، نرخ بالای بیکاری و نابرابری، لرستان را در زمره مناطق کمتر توسعه‌یافته قرار می‌دهد. این توسعه‌نیافتگی در شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی به صورت ملموسی دیده می‌شود و انباشت این معضلات، به گسترش و شیوع آسیب‌های اجتماعی در استان دامن زده است.

طبق نتایج پژوهش حاضر، ۱۰ مسئله اولویت‌دار اجتماعی در استان لرستان به ترتیب زیر مشخص شدند: ۱. فقر، ۲. بیکاری گسترده، ۳. اعتیاد به مواد مخدر، ۴. تورم و کاهش قدرت خرید مردم، ۵. خودکشی، ۶. فساد اداری، ۷. مدارای اجتماعی پایین، ۸. احساس تبعیض و بی‌عدالتی، ۹. افزایش آمار زنان سرپرست خانوار و ۱۰. نزاع‌های فردی و جمعی.

هیچ جامعه‌ای از آسیب‌ها و معضلات اجتماعی مصون نیست؛ اما نحوه مواجهه با این معضلات است که بستر اجتماعی و اقتصادی جامعه را تقویت یا تضعیف می‌کند و در نتیجه، تاب‌آوری و توانایی جامعه در مقابله با نابسامانی‌ها را تعیین می‌نماید. جوامعی که از ساختارهای اجتماعی و اقتصادی مستحکم‌تری برخوردارند، مسیر هموارتری را به سوی رشد و رفاه طی خواهند کرد.

در بررسی آسیب‌های اجتماعی، توجه به زمینه‌های مکانی و زمانی هر جامعه اهمیت ویژه‌ای دارد. درک «فهم زمینه‌مند» که بر شناخت بسترهای اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی استوار است، نقشی حیاتی در شناخت آسیب‌ها و مسائل خاص هر جامعه ایفا می‌کند.

استان لرستان به‌عنوان یکی از استان‌های کمتر توسعه‌یافته کشور، با چالش‌های اقتصادی جدی روبروست. این استان دارای ساختار فرهنگی عشایری و نیمه‌مدرن، اقتصادی نیمه‌سنتی، و ساختار اداری و سیاسی فاقد سازماندهی کافی و نیمه‌مدرن است. طبق یافته‌های پژوهش حاضر، استان لرستان با مشکلاتی نظیر بیکاری، فقر و کمبود فرصت‌های اقتصادی مواجه است که این شرایط به تشدید آسیب‌های اجتماعی مانند اعتیاد، سرقت و خشونت منجر شده است. فقر و مسائل اقتصادی به‌عنوان یک معضل دیرپا و بنیادین در استان لرستان، در ترکیب با بیکاری، به تشدید و بازتولید آسیب‌های اجتماعی متعدد انجامیده و استان را در کشاکش مسائل و آسیب‌های اجتماعی گوناگون قرار داده است.

ترکیب چرخه‌ای فقر و بیکاری منجر به بازتولید آسیب‌های اجتماعی جدید و اقتصاد غیر رسمی آسیب‌زا شده است. افزایش فقر، خود را در شکل‌گیری مشاغل پرخطر همچون رواج

پدیده‌ی شوتی در میان جوانان، گسترش تکدی‌گری زنان، زنان کارگر میدانی، کودکان کار، و رواج روسپی‌گری نشان می‌دهد. این یافته با نتایج پژوهش‌های نقدی و همکاران (۱۴۰۳)، درباره گسترش پدیده شوتی در میان جوانان، روشن‌پور و همکاران (۱۴۰۰)، درباره کودکان کار، قاسمی‌نژاد و بهرامی (۱۴۰۳)، در ارتباط با رواج تکدی‌گری زنان در شهر خرم‌آباد، و شاهین و حق‌ندری (۱۳۹۵)، مبنی بر بیکاری به‌عنوان مهم‌ترین معضل اجتماعی در استان لرستان همخوانی دارد.

طبق دیگر یافته‌های پژوهش، رشد اعتیاد، خودکشی، طلاق، خشونت خانگی، و سرقت‌های خرد که همه نشان‌دهنده فروپاشی سرمایه اجتماعی هستند، در استان لرستان به‌عنوان مسائل اجتماعی اولویت‌دار شناسایی شده‌اند. افزایش خودکشی و روند رو به رشد طلاق، از جمله مسائلی بود که اعضای دلفی در این پژوهش بر آن تأکید کرده‌اند. این یافته با پژوهش حیدربان (۱۴۰۰)، همخوانی دارد که خودکشی در غرب ایران، از جمله لرستان، را اعتراض تاریخی به شرایط فقر، محرومیت، بی‌عدالتی و نابرابری‌های اجتماعی در زندگی دانسته است.

از آن‌جایی که سه مسئله اولویت‌دار پژوهش حاضر (فقر، بیکاری و اعتیاد به مواد مخدر) به صورت طولانی مدت در جامعه وجود داشته‌اند (*Hagh Nadri & et.al, 2016; Esmaeilzadeh & Zarandi, 2022*)، اولویت رسمی سیستم اداری بر کاهش این سه‌گانه (فقر، بیکاری و اعتیاد) موجب بی‌توجهی به آسیب‌ها و مشکلات طبقه متوسط و بالا شده است. این موضوع به همراه تورم و بحران‌های اقتصادی یک دهه اخیر باعث مهاجرت این اقشار یا تنزل طبقاتی آن‌ها شده و این طبقه که باید موتور محرکه توسعه در جامعه لرستان باشد، عملاً در حال فرسایش و افول است. این یافته با پژوهش ترکارانی (۱۴۰۳)، درباره مهاجرت و نبود فرصت شغلی و خدمات دولتی در استان همخوانی دارد.

با وجود چرخه‌ای از آسیب‌های اجتماعی مولد در استان لرستان، ترکیب این آسیب‌ها با نظام اداری و اجرایی ناکارآمد در حوزه سیاسی به بازتولید و تداوم آسیب‌های اجتماعی منجر شده است. حوزه سیاسی و بخش اداری که به‌عنوان یکی از متولیان سیاست‌گذاری اجتماعی و بازوی اجرایی اصلی در کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی عمل می‌کند، نتوانسته است خود را با بوروکراسی سازمانی مدرن تطبیق دهد و متأثر از قدرت نیروهای محلی و ساختار خویشاوندسالارانه است. طبق نتایج پژوهش حاضر، فساد اداری یکی از آسیب‌های اجتماعی در استان لرستان است. ساختارهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی لرستان به دلیل تحولات اجتماعی از سنتی به مدرن، دچار تأخیر ساختاری هستند. به همین دلیل، تغییری

که در حوزه سیاست و شکل‌گیری سازمان‌های مدرن رخ داده، هنوز تحت تأثیر فرهنگ محلی و نیروهای خویشاوندی است.

رشدی که در آسیب‌ها مشاهده می‌شود از یک‌طرف و ناکارآمدی سیستم اداری در برخورد با این آسیب‌ها، باعث شده که آسیب‌ها به شدت رشد کنند. این سیستم نه تنها چالاکی لازم برای مقابله ندارد، بلکه خود نیز در اثر تحولات ساختاری و تأخر فرهنگی مرتبط با سازمان‌های مدرن، به بازتولید آسیب‌های جدیدی همچون احساس بی‌عدالتی و تبعیض در جامعه، وابستگی طبقات خاص به خود و انحصار منابع و امکانات در دست خویشاوندان، و گسترش فساد اداری دامن می‌زند.

باتوجه به مباحث مطرح شده، بررسی آسیب‌های اجتماعی در لرستان نیازمند توجه به بسترهای تاریخی و فرهنگی این منطقه است و لازم است که توجه ویژه‌ای به تحولات مدرن و پسامدرن صورت گیرد. جامعه‌ی لرستان، با برخورداری از ویژگی‌های سنتی و در عین حال مواجهه با مسائل نوین اجتماعی، یک پدیده پیچیده و چند بعدی را به نمایش می‌گذارد که تنها از طریق شناخت دقیق و جامع بسترهای اجتماعی، اقتصادی، و فرهنگی قابل تحلیل و درک است. این ترکیب پیچیده آسیب‌ها موجب می‌شود که آسیب‌های اجتماعی نوین به سرعت در حال گسترش باشند و چالش‌های قابل توجهی برای توسعه پایدار و بهبود کیفیت زندگی در این جامعه ایجاد کنند. شناسایی و درک درست این آسیب‌ها به همراه اتخاذ رویکردهای جامع و هم‌گرا در زمینه اجتماعی، حقوقی و اقتصادی می‌تواند به‌عنوان راهبردی مؤثر در کاهش این آسیب‌ها و بهبود وضعیت اجتماعی در لرستان مورد توجه قرار گیرد. با توجه به یافته‌های این پژوهش و همخوانی آن با نتایج دیگر تحقیقات، ضرورت مطالعه و بررسی عمیق‌تر در این حوزه بیش از پیش احساس می‌شود تا بتوان به راه‌کارهای عملی و مؤثری برای حل این معضلات اجتماعی دست یافت.

References:

Abdollahi, M. (2011). "Social Damages and Its Development in Iran", Tehran: Ageh Publishing, Vol. 1. (Persian).

Ahmadpour Taj Amir, F. (2024). "Identifying the needs of informal working women and providing a desirable strategy in managing related social services (Case Study of Noorabad Delfan city), Master's thesis, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabatabaei University, Tehran. (Persian).

Ashraf Wani, Z.; Hussain, M. (2020). "Social Issue's in Modern Society a Great Chellange in India 1668 Turkish", Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI) Vol. 11, Issue 4, December 2020: 1668-1680.

Bagheri, M.; Shahriari, M.; Ganji, P. (2022). "Women's lived experience in the tendency to prostitution and risky sexual behaviors", Quarterly Journal of Social Sciences, 28(92): 237-274. (Persian).

Bahrami, A. (2018). "Culture, Development and Suicide in Western Iran, First Edition", Jihad Daneshgahi Publications. (Persian).

Bahrami, V.; Sharifi, E. (2018). "A Database Study of Domestic Violence against Women in Pol-e-Dokhtar County", Case Study of Zivodar Villages, Iranian Journal of Social Studies, 15(4): 55-81. (Persian).

Baikady, R.; Gao, G. (2024). "Global Social Problems of our Time-An Introduction", the Palgrave Handbook of Global Social Problems,https://doi.org/10.1007/978-3-030-68127-2_273-11.

Bar, V. (2015). Social Constructivism (Translated by A. Salehi), Tehran: Ney Publishing. (Persian).

Berger, P., & Luckmann T. (1996). The Social Construction of Reality (Translated by F. Majidi), Tehran: Elmi Farhangi publication. (Persian).

Dargahi, H.; Beiranvand, A. (2019). "Factors Affecting Financial Crime in Iran with Emphasis on Business Cycles and Social Damages", Quarterly Journal of Applied Economic Studies in Iran, 9(35): 127-153. (Persian).

Eitzen, D. S., Baca-Zinn, M. and Smith, K. E. (2014). Social Problems (13th Ed.)", Boston: Allyn and Bacon.

Esmaeil Zadeh, H.; Zarandi, M. (2018). "A sociological study on the status of social injuries in Khorramabad city", Iranian Social Studies, 15(4): 3-26. (Persian).

Feizollahi, A.; Kamarbeigi, K. (2022). "Identification and prioritization of social issues in Ilam", Quarterly Journal of Social-Cultural Strategy, 10(39): 287-317. (Persian).

Flick, O. (2009). "An Introduction to Qualitative Research", Translated by: Hadi Jalili. Tehran, Ney Publishing. (Persian).

Galbin, A. (2014). "An introduction to social constructionism", social research reports, Vol. 26:82-92.

Ghasemi Nejad, A.; Bahrami, V. (2014). "Identifying the social and economic contexts of the formation of the phenomenon of women begging (Case Study of Khorramabad city)", Scientific Quarterly "Research on Deviations and Social Issues", 15(11): 1-32. (Persian).

Grisham, T. (2009). "The Delphi technique: a method for testing complex and multifaceted topics", International Journal of Managing Projects in Business, 2(1): 112-130.

Jahani Dolatabad, I; Ashayeri, T; Heydari, H. (2025). "Sociological study of the impact of economic factors on mass conflict in the provinces of the country during the 2011", Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development), 19(3):111-136.

Haq Nadari, I.; Zamani, M.; Sepahvand, E. (2016). "Prioritizing social harms in the city of Khorramabad", Interpretation of the views of experts, First National Conference of Islamic Sciences of Law and Management. (Persian).

Hartman, F.; Krahn, J. (2007). "The Delphi Method for Graduate Research", Journal of Information Technology Education Volume 6:1-21.

Hosseinian, O; Jafarinia, G; Mahini, A. (2025). "Social development in rural areas of Dashti County with emphasis on sociological approach", Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development), 19(3): 110-79.

Lopata, H.; Levy, A. (2003). TheContruction of Social problems Across the Life Course, in H.Z. Lopata & J. ALevy (ed), Social problems across the life Course, Lanham, Md: Rowman & Little field Publishers.

Lozik, D. (2019). "A New Perspective in the Analysis of Social Issues", Translated by Saeed Moeedfar, 8th Edition, Amir Kabir Publications. (Persian).

Mills, C. W. (2010). "Sociological Insight: A Critique of American Sociology", Translated by Abdolmaboud Ansari, Tehran, Publications Company. (Persian).

Naghibzadeh, A. & Khoshkejan, Z. (2013). "Social action in termsof meaning and social constructivism", International Relations ResearchQuarterly, 1(7), 9-43. (Persian).

Obileye, A.; Aborisade, A. (2020). "Social Problem. Introduction to Sociology: African Culture", Context and Complexity, pp. 275-285), Publisher: Igbinedion University

Rafiei, H.; Setareh Forouzan, A.; Ahmadi, S. (2012). "Social problems threatening social health and having priority in Iran", Research on Deviances and Social Issues, 3(2): 171-195. (Persian).

Robington, E.; Weinberg, M. (2012). "Seven Theoretical Approaches to Investigating Social Issues", Translated by Rahmatollah Sedigh Sarvestani, 14th Edition, University of Tehran. (Persian).

Ron, M. (2013). "Naturalistic Approaches to Social Construction", the Stanford Encyclopedia of philosophy, Edvard N. Zalta (Ed.).

Roshanpour, A.; Roshanfek, P.; Moradinejad, E.; Nazari, V. (2012). "Rapid assessment of the situation of street children and the characteristics of their work (Case Study: Khorramabad city)", Iranian Social Studies, 15(4): 132-154. (Persian).

Shahin, M.; Haq Nadari, I. (2016). "Study of the Unemployment Problem in Khorramabad City: Interpreting the Views of Construction Workers with a View to Its Social and Cultural Harms", Third International Conference on Green Economy, Babolsar: 1-14. (Persian).

Shoa'a Kazemi, M.; Momeni, J. (2012). "Emerging Social Harms with Emphasis on Underlying Theories and Countermeasures", First Edition, Avae Noor Publications. (Persian).

Tarkarani, M. (2024). "Lorestan in the Struggle of Civil Society", Lorestan, Prisk Publications. (Persian).

Uzodike, U. O., and Maiangwa, B. (2012). "Boko Haram terrorism in Nigeria: Causal factors andcentral problematic", African Renaissance: Terrorism in Africa, 9(1), 91-118.

Vortman, R.; Wendler, M. C., & McPherson, S. (2021). "A Delphi technique study to understand nurses' knowledge and concerns regarding surgical smoke", Perioperative Care Operating Room Management, 24, 100-193.

Yousefi, A.; Akbari, H. (2011). "Sociological Reflections on the Identification and Prioritization of Iranian Social Problems", Iranian Social Problems, Year 2, Issue (1): 195-223. (Persian).

Lorestan in the Spotlight of Damages: Identifying and Prioritizing Social Issues

Jafar Hezarjaribi Dastaki (Ph.D)[1], *Elham Moradinejad*[2]

DOI: 10.22055/QJSD.2025.48842.3029

Abstract:

Today, no society in the world is immune to social damages. Given the diversity and extent of these damages, prioritizing them based on the conditions and needs of each society has become an inevitable necessity for achieving sustainable cultural and social development. The present study was conducted with the aim of identifying and prioritizing social damages in Lorestan province. In the present study, a qualitative method with a Delphi technique approach was used to identify and prioritize social issues in Lorestan province. The statistical sample of the study included 30 key informants in the field of social issues who were selected using the snowball sampling method. Data were collected through Delphi questionnaires and analyzed and prioritized using qualitative analysis methods such as content analysis and expert consensus. Based on the research findings, 10 priority social issues in Lorestan province have been identified in the following order: 1. Poverty, 2. Widespread unemployment, 3. Drug addiction, 4. Inflation and decline in people's purchasing power, 5. Suicide, 6. Administrative corruption, 7. Low social tolerance, 8. Feeling of discrimination and injustice, 9. Increasing number of women heads of households, and 10. Individual and collective conflicts. The research results show that social issues have not only intensified due to structural and economic weaknesses in Lorestan province, but also cultural, social and political issues, especially the inefficiency of the administrative system, have added to the complexity of these issues, which will face more serious challenges to the underdevelopment of society.

Key Cncepts: *Lorestan Province, Social Harm, Social Constructivism, Delphi Technique*

[1] Professor, Department of Welfare and Social Cooperation, Allameh Tabatabaei University, Tehran, Iran (Corresponding Author), hezarjaribi@atu.ac.ir

[2] PhD student in Social Welfare and Social Cooperation, Allameh Tabatabaei University, Tehran, Iran, elmong2013@gmail.com

© 2019 by the authors. Licensee SCU, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).